

Lawa, reż. Tadeusz Konwicky, 1989

Lawa Tadeusza Konwickiego – epoka romantyzmu na srebrnym ekranie – karta pracy

1. Opisz trzy zasadnicze epizody <i>Lawy</i> . Wskaż wątek wiodący	
1. Losy Gustawa	
2. Obrzęd Dziadów	
3. Losy Konrada i narodu polskiego	
2. Martyrologia narodowa	
Scharakteryzuj martyrologię narodu polskiego w okresie zaborów	
Opisz wizualne odwołania do martyrologii narodowej w wieku XX. Dlaczego reżyser zdecydował się dokonać aktualizacji utworu Mickiewicza?	
3. Cechy wizualne filmu Konwickiego	
Jakimi środkami wizualnymi reżyser posłużył się, by uwiarygodnić wizualnie epokę romantyzmu na ekranie?	

Tadeusz Konwicki – nota biograficzna

Jedna z najważniejszych postaci polskiej kultury powojennej, wybitny pisarz, scenarzysta oraz reżyser filmowy. Na przełomie 1944 i 45 roku walczył w antybolszewickiej partyzantce AK w lasach podwileńskich. W 1945 przedostał się przez nowe granice Polski i tu przeżył bunt ideowy, został gorliwym działaczem socjalistycznym, jednym z głównych autorów formacji "pryszczatych" (m.in. utwory: "Przy budowie", "Władza", "Godzina smutku"). Po kolejnym gorzkim rozczarowaniu zajął pozycję outsidera - mimo coraz dobitniej zaznaczanej w wystąpieniach publicznych i działaniach artystycznych postawy opozycyjnej, nie związał się już z żadną grupą. Pisał odtąd dzieła niemal zawsze balansujące w państwie komunistycznym na granicy niecenzuralności - szczególnie miejsce zajmują wśród nich zwłaszcza cykl powieści egzystencjalnych: "Sennik współczesny" (1963), "Wniebowstąpienie" (1967), "Nic albo nic" (1971) oraz aluzyjny para-dziennik "Kalendarz i klepsydra" (1976) - zaś od połowy lat siedemdziesiątych nowe utwory Tadeusza Konwickiego były publikowane w podziemiu wydawniczym. Poza oficjalnym obiegiem ukazały się: antyreżymowy tryptyk "Kompleks polski" (1977) - "Mała apokalipsa" (1979) - "Rzeka podziemna, podziemne ptaki" (1984), para-pamiętnik "Wschody i zachody księżycy" (1982) oraz wywiad-rzeka "Pół wieku czyśćca". Ostatni swój utwór - "Pamflet na siebie" - wydał w roku 1995. Cała dojrzała twórczość autora "Kompleksu polskiego", zakorzeniona bardzo silnie w jego biografii, rozpięta była między rodzinną Wileńszczyzną i Warszawą, w której pisarz-reżyser mieszkał od 1947 roku. Wkład Tadeusza Konwickiego w rozwój polskiej kinematografii jest równie istotny, jak istotne są jego zasługi dla literatury. To jeden z ojców tzw. "Szkoły Polskiej", która zaistniała, gdy był kierownikiem literackim Zespołu Filmowego "Kadr" (1956-1968). Pracował także jako kierownik literacki "Kraju" (1970-1972), "Pryzmatu" (1972-1977) i "Perspektywy" (1989-1991), inicjując wiele projektów ekranowych*.

Lawa. Opowieść o Dziadach – ekranowa wizja romantyzmu

Po "Dziady" sięgali najwybitniejsi polscy twórcy. Powstawały przedstawienia, o których głośno było w Polsce, a nawet poza jej granicami. Nigdy jednak nie pokuszono się o przeniesienie Mickiewiczowskiego dramatu na ekran. Jako pierwszy swoją wizję "Dziadów" w wersji filmowej postanowił przedstawić znany polski pisarz i reżyser Tadeusz Konwicki, związany swoją twórczością z Wilnem i Wileńszczyzną. "Tadeusz Konwicki wpadł na pomysł niesłychany. Fascynujący a zarazem zwariowany, karkołomny." - donosił w marcu 1988 roku "Tygodnik Kulturalny". Zresztą mało kto wówczas wierzył w powodzenie tak ryzykownego przedsięwzięcia, uważano je za czyste szaleństwo. "Lawa", której premiera odbyła się 6 listopada 1989 roku, stała się wydarzeniem w świecie artystycznym. Jeszcze w tym samym roku na moskiewskim festiwalu film został wyróżniony Nagrodą Międzynarodowej Federacji Dyskusyjnych Klubów Filmowych. Rok później na XV Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych Tadeusz Konwicki odbierał specjalną nagrodę jury za twórczą interpretację "Dziadów". W swoim dramacie reżyser ukazał także czasy współczesne, świat XX wieku, dzisiejszy obraz Warszawy z Pałacem Kultury i Nauki, tłumy podczas spotkania z papieżem, a także okrutne wspomnienia II wojny światowej (getto, Katyń, Oświęcim i powstanie warszawskie). Konrada przedstawił w dwóch postaciach, jako młodzieńca (tę rolę zagrał debiutant Artur Żmijewski) oraz człowieka dojrzałego, obarczonego doświadczeniami tego wszystkiego, co zdarzy się później, człowieka który zna przeznaczenie swego narodu. W roli Konrada w starszym wieku wystąpił Gustaw Holoubek, jego monolog - jak pisali krytycy - to najwyższy poziom gry aktorskiej.*.

Propozycje lektur:

1. Przemysław Kaniecki, *Lawa. Opowieść o Dziadach Adama Mickiewicza*, Poznań 2008.
2. Tadeusz Konwicki, *Pamiętam, że było gorąco*, rozm. przeprowadzili K. Bielas i J. Szczerba, Kraków 2001.
3. *Lawa. Opowieść o Dziadach Adama Mickiewicza*, Biblioteka Gazety Wyborczej, Lektury szkolne, nr 18.
4. Marcin Maron, *Romantyzm i kino. Idee i wyobrażenia romantyczne w filmach polskich reżyserów z lat 1947-1990*, Lublin 2019.

* Nota biograficzna reżysera i opis filmu zaczerpnięte z Internetowej Bazy Filmu Polskiego www.film Polski.pl